

Rolnummer 4868
Arrest nr. 51/2010 van 29 april 2010

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 21ter van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering, gesteld door de Correctionele Rechtbank te Antwerpen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit voorzitter M. Bossuyt en, overeenkomstig artikel 60bis van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, emeritus voorzitter P. Martens, en de rechters R. Henneuse, E. De Groot, A. Alen, J.-P. Snappe en J. Spreutels, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Bossuyt,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij vonnis van 17 december 2009 in zake het openbaar ministerie en de nv « Halen-Frimeda », burgerlijke partij, tegen H.B. en D.M., waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 9 februari 2010, heeft de Correctionele Rechtbank te Antwerpen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 21ter VTSV de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, gelezen in samenhang met art. 6.1 van het E.V.R.M., in die zin dat een ongelijkheid bestaat tussen enerzijds een verdachte en anderzijds een beklaagde, vermits de Kamer van Inbeschuldigingstelling t.a.v. eerstgenoemde - wanneer vastgesteld wordt dat de redelijke termijn overschreden werd - bij toepassing van artikel 235bis S.V. verval van strafvordering kan uitspreken, terwijl de feitenrechter t.a.v. laatstgenoemde - wanneer hij vaststelt dat de redelijke termijn overschreden werd - deze sanctie niet zou kunnen uitspreken vermits als dusdanig niet voorzien in artikel 21ter VTSV ? ».

Op 23 februari 2010 hebben de rechters-verslaggevers E. De Groot en J. Spreutels, met toepassing van artikel 72, eerste lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, het Hof ervan in kennis gesteld dat zij ertoe zouden kunnen worden gebracht voor te stellen een arrest van onmiddellijk antwoord te wijzen.

De bepalingen van voormelde bijzondere wet met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

H.B. en D.M. worden vervolgd voor, onder meer, valsheid in geschriften. Voor de verwijzende rechter voeren zij aan dat de redelijke termijn is overschreden, aangezien er acht jaar zijn verstreken sinds zij voor het eerst in kennis werden gesteld van een mogelijke vervolging. Zij vragen bijgevolg dat het verval van de strafvordering wordt uitgesproken.

Sinds het arrest van het Hof van Cassatie van 8 april 2008 dient de kamer van inbeschuldigingstelling in het kader van de artikelen 235bis en 235ter van het Wetboek van strafvordering, bij de regeling van de rechtspleging uitspraak te doen over de overschrijding van de redelijke termijn. Het verval van de strafvordering is krachtens artikel 235bis van het Wetboek van strafvordering één van de mogelijke sancties. In die sanctie is echter niet voorzien wat beklaagden betreft die voor de bodemrechter verschijnen, aangezien zij onderworpen zijn aan de procedure van artikel 21ter van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering. Om die redenen stelt de Rechtbank de bovenvermelde prejudiciële vraag.

III. *In rechte*

- A -

Er is geen enkele memorie met verantwoording ingediend door de partijen, naar aanleiding van de conclusies van de rechters-verslaggevers die hun met toepassing van artikel 72 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 zijn toegestuurd.

- B -

B.1.1. De verwijzende rechter wenst te vernemen of artikel 21ter van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, schendt, doordat de vonnisrechter, wanneer hij vaststelt dat de redelijke termijn werd overschreden, niet de sanctie van het verval van de strafvordering kan uitspreken, terwijl de kamer van inbeschuldigingstelling met toepassing van artikel 235bis van het Wetboek van strafvordering dat verval wel kan uitspreken.

B.1.2. De door de verwijzende rechter gemaakte vergelijking betreft een interpretatie van artikel 235bis van het Wetboek van strafvordering zoals die kon voortvloeien uit een arrest van het Hof van Cassatie van 8 april 2008 (Cass., 8 april 2008, *Arr. Cass.*, 2008, nr. 209). In dat arrest oordeelde het Hof :

« 10. Overeenkomstig artikel 235bis Wetboek van Strafvordering onderzoekt de kamer van inbeschuldigingstelling ambtshalve of op verzoek van een der partijen de regelmatigheid van de procedure bij de regeling van de rechtspleging en in de andere gevallen waarin ze kennisneemt van de zaak.

11. Hieruit volgt dat wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling met toepassing van artikel 235ter Wetboek van Strafvordering kennisneemt van de zaak en bij die gelegenheid door de inverdenkinggestelde geroepen wordt uitspraak te doen over de overschrijding van de redelijke termijn en de gevolgen daarvan op het verdere verloop van de procedure, zij toepassing moet maken van artikel 235bis, § 1, § 2 en § 3, Wetboek van Strafvordering. Zij dient dan overeenkomstig dit artikel over dit geschilpunt dat de regelmatigheid van de procedure betreft, een debat op tegenspraak te houden en uitspraak te doen. De kamer van inbeschuldigingstelling is immers een nationale instantie tot dewelke de inverdenkinggestelde zich kan richten als bedoeld in artikel 13 EVRM ».

Dat arrest betekende een ommekeer ten opzichte van de vroegere rechtspraak, die stelde dat enkel de vonnisrechter uitspraak doet over de overschrijding van de redelijke termijn (Cass., 8 november 2005, *Arr. Cass.*, 2005, nr. 578), nadat die rechtspraak door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens expliciet was veroordeeld (EHRM, 25 september 2007, *De Clerck t. België*, §§ 84-85).

B.1.3. Aangezien artikel 235*bis* als enige mogelijke sancties de onontvankelijkheid of het verval van de strafvordering (artikel 235*bis*, § 5) en de nietigheid « van de handeling die erdoor is aangetast en van een deel of het geheel van de erop volgende rechtspleging » (artikel 235*bis*, § 6) vermeldt, vermocht de verwijzende rechter redelijkerwijze ervan uit te gaan dat het onderzoeksgerecht dat de overschrijding van de redelijke termijn vaststelt, de onontvankelijkheid of het verval van de strafvordering kon uitspreken. Daarom stelde hij het Hof een vraag betreffende artikel 21*ter* van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering, dat de vonnisrechter die de overschrijding van de redelijke termijn vaststelt, niet een dergelijke mogelijkheid geeft.

B.1.4. In drie recente arresten verduidelijkte het Hof van Cassatie evenwel zijn rechtspraak :

« Hieruit volgt dat het onderzoeksgerecht dat als nationale instantie bedoeld in artikel 13 EVRM geroepen wordt om bij schending van het verdrag een passende rechtshulp te verlenen, vaststelt dat de redelijke termijn binnen dewelke eenieder het recht heeft op de berechting van zijn zaak, is overschreden, onaantastbaar oordeelt welke het passende rechtsherstel is. Het kan daartoe oordelen dat dit rechtsherstel in dat stadium van de rechtspleging is bereikt door de enkele vaststelling van de overschrijding van de redelijke termijn en dat de verwijzingsrechter dit gegeven in aanmerking zal nemen bij de beoordeling van de grond van de zaak » (Cass., 27 oktober 2009, P.09.0901.N).

« Het onderzoeksgerecht dat beslist over de regeling van de rechtspleging, kan nochtans ook over de overschrijding van de redelijke termijn oordelen.

Alleen wanneer het oordeelt dat de overschrijding van de redelijke termijn de bewijsvoering en het recht van verdediging van de verdachte ernstig en onherstelbaar heeft aangetast, zodat geen eerlijk strafproces en beoordeling van de burgerlijke rechtsvordering meer mogelijk is, kan het hem van rechtsvervolgung ontslaan.

Aldus wordt de verdachte overeenkomstig artikel 13 EVRM daadwerkelijke rechtshulp geboden om door het vonnisgerecht en eventueel, onder de hierboven vermelde beperking, door het onderzoeksgerecht een miskennis van zijn recht op een proces binnen redelijke termijn te doen vaststellen.

De kamer van inbeschuldigingstelling heeft evenwel niet de bevoegdheid om louter omwille van de overschrijding van de redelijke termijn het verval van de strafvordering uit te spreken waarbij dan nog de burgerlijke rechtsvordering zonder meer wordt ter zijde geschoven » (Cass., 24 november 2009, P.09.0930.N).

« Wanneer het onderzoeksgerecht oordeelt dat de overschrijding van de redelijke termijn de bewijsvoering en het recht van verdediging van de verdachte ernstig en onherstelbaar heeft aangetast, zodat geen eerlijk strafproces en beoordeling van de burgerlijke rechtsvordering meer mogelijk is en hij van rechtsvervolgung wordt ontslagen, moet het preciseren tegen

welke bewijsmiddelen en waarom de verdachte zich niet meer behoorlijk zou kunnen verdedigen. Deze motivering moet het Hof toelaten te toetsen of de kamer van inbeschuldigingstelling wettig heeft kunnen oordelen, zoals zij dat heeft gedaan » (Cass., 24 november 2009, P.09.1080.N).

B.2. De strekking van de in B.1.4 vermelde arresten heeft als gevolg dat het door de verwijzende rechter opgeworpen verschil in behandeling niet meer bestaat, aangezien in de hypothese van een overschrijding van de redelijke termijn die niet als gevolg heeft dat « de bewijsvoering en het recht van verdediging van de verdachte ernstig en onherstelbaar zijn aangetast », de onderzoeksgerechten noch de vonnisgerechten vermogen het verval of de onontvankelijkheid van de strafvordering uit te spreken.

Ook in de hypothese van een overschrijding van de redelijke termijn die wel als gevolg heeft dat « de bewijsvoering en het recht van verdediging van de verdachte ernstig en onherstelbaar zijn aangetast », bestaat er geen verschil in behandeling tussen de verdachte voor het onderzoeksgerecht en de beklaagde voor de vonnisrechter. De vonnisrechter dient immers, indien de bewijsvoering onmogelijk is geworden, de beklaagde vrij te spreken en, indien het recht van verdediging ernstig en onherstelbaar is aangetast, dient hij de onontvankelijkheid van de strafvordering vast te stellen.

B.3. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 21ter van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering schendt niet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 29 april 2010.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Bossuyt